

Ocena
średniookresowa
PROW na lata 2007-2013
STR. | IV |

Pięć
obszarów
współpracy
STR. | VIII |

Blisko 20 mld zł
wyłaconych
z PROW 2007-2013
STR. | XII |

PROW *Wieści*

MIESIĘCZNIK DOTYCZĄCY PROGRAMU ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH NA LATA 2007-2013

■ styczeń 2011

Europejski Fundusz Rolny na rzecz
Rozwoju Obszarów Wiejskich

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich:
Europa inwestująca w obszary wiejskie.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach pomocy technicznej
Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

Publikacja opracowana w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi
Instytucja Zarządzająca Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013
Minister Rolnictwa i Rozwoju Wsi

Kwota pomocy wypłacanej
beneficjentom w 2010 r. to około

8,43 mld zł

WAŻNE INSTYTUCJE DLA PROW 2007-2013

INSTYTUCJA ZARZĄDZAJĄCA:
MINISTER ROLNICTWA I ROZWOJU WSI

Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
<http://www.minrol.gov.pl>

JEDNOSTKA CERTYFIKUJĄCA:
GENERALNY INSPEKTOR KONTROLI SKARBOWEJ

Ministerstwo Finansów
<http://www.mf.gov.pl>

AGENCJA PŁATNICZA:

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
<http://www.arimr.gov.pl/>

PODMIOTY WDRAŻAJĄCE:
Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa
<http://www.arimr.gov.pl>

Agencja Rynku Rolnego
<http://www.arr.gov.pl>

Samorządy Województw:

Dolnośląskie: www.umwd.pl
Kujawsko-Pomorskie: www.kujawsko-pomorskie.pl
Lubelskie: www.lubelskie.pl
Lubuskie: www.lubuskie.pl
Łódzkie: www.lodzkie.pl
Małopolskie: www.malopolskie.pl
Mazowieckie: www.mazovia.pl
Opolskie: www.umwo.opole.pl
Podkarpackie: www.podkarpackie.pl
Podlaskie: www.wrotapodlasia.pl
Pomorskie: www.woj-pomorskie.pl
Śląskie: www.silesia-region.pl
Świętokrzyskie: www.sejmik.kielce.pl
Warmińsko-Mazurskie: www.warmia.mazury.pl
Wielkopolskie: www.umww.pl
Zachodniopomorskie: www.wzp.pl

Fundacja Programów Pomocy Dla Rolnictwa
www.fapa.com.pl

Wyniki średniookresowej oceny PROW 2007-2013	V
Posiedzenie Komitetu Monitorującego PROW	VII
Kalendarium wydarzeń	IX
„Siłna Europa” – początek węgierskiej prezydencji	X
Dobre praktyki	XIV

Szanowni Państwo!

Jest nam niezmiernie miło zaprezentować Państwu pierwszy w 2011 roku numer miesięcznika „PROWieści” wydawanego przez Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich MRiRW. Prezentujemy w nim najbardziej aktualne informacje dotyczące realizowanego Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Tematem przewodnim jest ocena średniookresowa PROW 2007-2013 i jej wyniki.

W numerze polecamy wywiad z Markiem Sawickim, ministrem rolnictwa i rozwoju wsi. Ponadto

znajduje się w nim m.in. relacja z posiedzenia Komitetu Monitorującego PROW 2007-2013 oraz ze spotkania przedstawicieli Sieci Obszarów Wiejskich – polskiej i węgierskiej. Poza tym prezentujemy przykłady dobrych projektów zrealizowanych w ramach działania „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” PROW 2007-2013, a także podsumowanie wykonania PROW 2007-2013 w 2010 r.

Zachęcam do lektury i współpracy przy redagowaniu „PROWieści”.

Redakcja „PROWieści”

Najnowsze zmiany legislacyjne PROW 2007–2013

- Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 10 listopada 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej w ramach działania „Grupy producentów rolnych” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz.U. Nr 219, poz. 1446)
  - Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 17 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy technicznej w ramach Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz.U. Nr 6, poz. 26)
  - Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 28 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie podziału środków Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz.U. Nr 258, poz. 1759)
  - Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 30 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz.U. Nr 13, poz. 64)
  - Rozporządzenie Ministra Rolnictwa i Rozwoju Wsi z 30 grudnia 2010 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie szczegółowych warunków i trybu przyznawania oraz wypłaty pomocy finansowej w ramach działania „Działania informacyjne i promocyjne” objętego Programem Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 (Dz.U. Nr 13, poz. 69)
- Wszystkie zmiany legislacyjne PROW 2007–2013 dostępne są na stronie: www.minrol.gov.pl w zakładce PROW 2007–2013.

Przed nami trzy ważne zadania

Panie Ministrze, jakie główne cele stoją przed resortem rolnictwa w 2011 roku w zakresie wdrażania Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013?

Najważniejsze zadania, jakie resort rolnictwa ma do zrealizowania w 2011 roku, to przede wszystkim umożliwienie przeprowadzenia przez Agencję Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa naborów wniosków w ramach działań PROW 2007–2013, m.in. przez dokonanie zmian w przepisach dotyczących warunków i trybu przyznawania pomocy finansowej beneficjentom. Kolejnym celem jest zwiększenie wydatkowania środków w ramach PROW 2007–2013 oraz przygotowanie resortu rolnictwa do polskiej prezydencji w Radzie UE.

Jakie nabory wniosków o przyznanie pomocy są planowane w 2011 roku?

W styczniu tego roku uruchomiony został nabór wniosków w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”. Ponadto planuje się, że prezes ARiMR ogłosi nabór wniosków o przyznanie pomocy w działaniach „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” oraz „Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych”. Również dla działań „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” oraz „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” planuje się uruchomienie naborów wniosków. Na to, by nabory w ramach ww. działań mogły zostać ogłoszone, wpływ mają głównie uwarunkowania prawne, tj. zmiany przepisów krajowych, w tym te wynikające z planowanych zmian PROW 2007–2013, jak również stopień weryfikacji wniosków o przyznanie pomocy złożonych w latach 2007–2010 oraz dostępność środków w ramach poszczególnych działań.

Jak odebrał Pan wyniki przeprowadzonej oceny średniookresowej PROW 2007–2013?

foto: Archiwum MRiRW

Głównym celem oceny średniookresowej PROW 2007–2013 była analiza dotychczasowego oraz szacowanego wpływu PROW 2007–2013 na rozwój społeczno-gospodarczy, w szczególności rolnictwa i obszarów wiejskich. Przeprowadzone badanie dostarczyło wielu cennych informacji. Wyniki oceny potwierdziły, iż PROW 2007–2013, zbudowany na nowych strategicznych priorytetach Unii Europejskiej, tworzy długofalową wizję rozwoju wkomponowaną w zrównoważony rozwój kraju przy jednoczesnym zachowaniu zróżnicowanego krajobrazu i przyrody oraz umiejętnym użytkowaniu i zarządzaniu zasobami naturalnymi środowiska.

Panie Ministrze, wielkimi krokami Polska zbliża się do objęcia przewodnictwa w Radzie UE. Jak przebiegają przygotowania resortu rolnictwa?

W celu jak najlepszego przygotowania MRiRW do polskiej prezydencji został powołany zespół ds. koordynacji przygotowań Ministerstwa Rolnictwa i Rozwoju Wsi oraz jednostek podległych lub nadzorowanych przez Ministra Rolnictwa do realizacji zadań związanych z przejęciem przez Rzeczpospolitą Polską przewodnictwa w Radzie Unii Europejskiej.

W skład zespołu wchodzi przedstawiciele komórek organizacyjnych MRiRW oraz jednostek podległych i nadzorowanych. Spotkania tego zespołu odbywają się regularnie. Ponadto na bieżąco współpracujemy z innymi resortami i instytucjami w tym zakresie. Myślę, że będziemy bardzo dobrze przygotowani do tego wielkiego przedsięwzięcia.

Dziękujemy za rozmowę.
 ■ Redakcja „PROWięści”

Ocena Średniokresowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013

Odpowiedzi na 101 pytań, analizy danych monitoringowych, ustaw i rozporządzeń oraz dokumentów i ponad 6200 ankiet pozwoliły ocenić wdrażanie PROW w Polsce.

Celem oceny było podsumowanie dotychczasowego przebiegu wdrażania PROW oraz przedstawienie wyników i ewaluacja realizacji poszczególnych działań, a także programu jako całości oraz wkładu programu w realizację priorytetów określonych na poziomie wspólnotowym i krajowym. Na jej podstawie możliwe jest dokonanie ewentualnej korekty przyjętych rozwiązań (np. zmian budżetu poszczególnych instrumentów pomocy, kryteriów jej udzielania, rozwiązań organizacyjnych itp.). Ocena stanowić będzie również istotny wkład w przebieg rozpoczynającej się dyskusji o przyszłości różnych dziedzin polityki wspólnotowej.

Ocena średniokresowa PROW oparta była generalnie na danych monitoringowych według stanu na koniec roku 2009.

Badanie obejmowało cztery moduły tematyczne.

Moduł A – Ponowna weryfikacja trafności strategii programu:

- ▶ analiza sytuacji sektora, doboru celów, osi priorytetowych i działań,
- ▶ spójność zewnętrzna – w kontekście interwencji publicznych podjętych w sektorze po zatwierdzeniu programu,
- ▶ spójność wewnętrzna – w kontekście podziału alokacji na poszczególne działania oraz ich zakładanego wkładu w osiąganie celów programu.

Moduł B – Ocena postępu wdrażania poszczególnych działań programu i programu jako całości oraz trafności i efektywności założeń programowych:

- ▶ analiza założeń programowych, czyli warunków udzielania pomocy w poszczególnych działaniach programu w kontekście celów tych działań, pod kątem ich trafności, m.in.: sposób zdefiniowania beneficjenta/grupy docelowej, zakresu lub warunków udzielania pomocy, kryteriów

dostępu, sposobu wyboru operacji, założeń budżetowych – wysokość pomocy, całkowity budżet działania, zasady podziału środków pomiędzy województwa,

- ▶ analiza instytucjonalna pod kątem trafności i efektywności rozwiązań instytucjonalnych, organizacyjnych i proceduralnych,
- ▶ analiza stanu kontraktowania i wydatkowania środków z uwzględnieniem zróżnicowania wojewódzkiego,
- ▶ analiza działań programu pod kątem rodzajów i celów realizowanych operacji, charakterystyki beneficjentów i rozkładu przestrzennego.

Moduł C – Ocena skuteczności programu:

- ocena zgodności efektów działania z przyjętymi celami,
- analiza efektywności i skuteczności działań,
- analiza wskaźników produktu i rezultatu w kontekście zapisów programowych.

Moduł D – Ocena spodziewanego oddziaływania społeczno-ekonomicznego i wpływu na priorytety wspólnotowe oraz spodziewanej trwałości:

- ▶ analiza poziomu osiągnięcia wartości docelowych wskaźników oddziaływania,
- ▶ stopień przyczyniania się programu do realizacji priorytetów wspólnotowych w stosunku do odnowionej strategii lizbońskiej na rzecz wzrostu i zatrudnienia w odniesieniu do tworzenia możliwości zatrudnienia i poprawy warunków wzrostu,
- ▶ stopień przyczyniania się programu do osiągnięcia celów polityki spójności gospodarczej i społecznej w odniesieniu do ograniczenia różnic pomiędzy obywatelami UE oraz zmniejszenia nierównowagi terytorialnej.

Wykonawca oceny PROW został wybrany w trybie przetargu nieograniczonego. Umowę z konsorcjum w składzie: Agrotoc Polska sp. z o.o., Instytut Ekonomiki Rolnictwa i Gospodarki Żywnościowej-PIB oraz Instytut Uprawy Nawożenia i Gleboznawstwa-PIB, podpisano 6 maja 2010 r.

Raport końcowy został przyjęty przez zamawiającego (MRiRW) w grudniu 2010 r. i po akceptacji Komitetu Monitorującego PROW (uchwała nr 50) przekazany Komisji Europejskiej (21 grudnia 2010 r.).

Wykonawca badania w raporcie końcowym odpowiedział na 101 pytań ewaluacyjnych, analizując szczegółowo dane monitoringowe, ustawy i rozporządzenia, dokumenty programowe oraz dane z badań ankietowych przeprowadzonych wśród beneficjentów PROW (ponad 4100 wywiadów), pracowników instytucji zarządzającej i wdrażających (ponad 1100 wywiadów) oraz doradców rolnych i rolnostowisko- wych (ponad 1000 wywiadów).

■ Robert Laskowski
DROW

Wyniki oceny średniookresowej PROW 2007–2013

Ocena średniookresowa PROW 2007–2013 potwierdziła aktualność przyjętej strategii, także w zmienionej ogólnej sytuacji społeczno-ekonomicznej.

Analizując horyzontalny model zarządzania przyjęty w PROW stwierdzono, że upraszcza on system instytucjonalno – prawny, a wprowadzone jednocześnie mechanizmy gwarantują dostosowanie Programu do potrzeb i specyfiki poszczególnych województw. PROW ponadto wykazuje spójność wewnętrzną oraz zewnętrzną w kontekście powiązań z polityką spójności.

Nie ma zagrożeń dla realizacji PROW

Wdrażany w Polsce PROW obejmuje łącznie 23 działania; potencjalnie w przyszłości można zalecać redukcję ich liczby, przy czym analiza obecnie funkcjonującego programu nie wskazała zdecydowanie na potrzebę eliminacji któregośkolwiek z nich. Stan realizacji programu, choć niski (na koniec roku 2009 wydatkowano nieco ponad 16 procent całkowitego budżetu PROW), nie wzbudzał obaw, jeśli chodzi o możliwość pełnego wykorzystania dostępnych środków i osiągnięcia zaplanowanych ce-

łów. Potwierdzeniem tej opinii są obecne dane monitoringowe (na koniec roku 2010 wydatkowano ponad 28 procent, a zakontraktowano prawie 60 procent całkowitego budżetu PROW).

Środki z UE nie przepadną

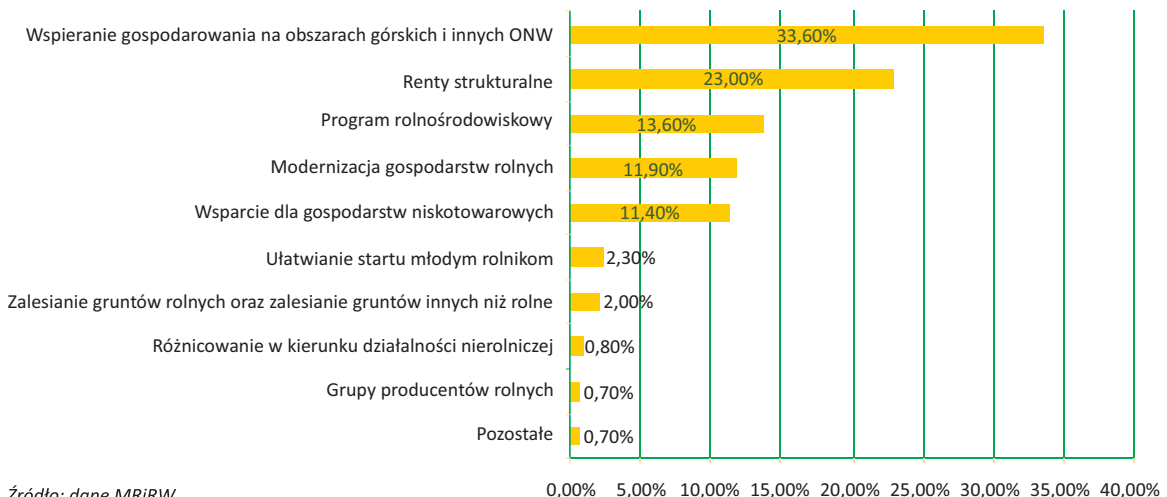
Analizując szczegółowo dane finansowe na obecnym etapie, trzeba stwierdzić, że nie ma zagrożenia utratą pieniędzy wspólnotowych. Sytuacja związana z opóźnieniami w realizacji programu w Polsce była podobna do występującej w większości krajów członkowskich UE. Ewaluator dokonał przeglądu systemu wdrażania programu – uznał, że jest on adekwatny do potrzeb, choć dosyć złożony – i nie sformułował zaleceń co do jego modyfikacji. Zwrócił natomiast uwagę na długotrwałość procesu akredytacji powodującą znaczne opóźnienie rozpoczęcia realizacji programu. Wskazał również, że ustalenie harmonogramu naborów pozwoli beneficjentom na wcześniejsze przygotowanie wniosków, unikanie spiętrzania prac w podmiotach wdrażających i w efekcie powinno się przełożyć na skrócenie czasu rozpatrywania wniosków. Za cenny instrument promocji rozwoju obszarów wiejskich i wymiany doświadczeń uznał Krajową Sieć Obszarów Wiejskich, zalecając dalsze udoskonalanie formuły jej funkcjonowania.

Wdrażany w Polsce PROW obejmuje łącznie 23 działania; potencjalnie w przyszłości można zalecać redukcję ich liczby, przy czym analiza obecnie funkcjonującego programu nie wskazała zdecydowanie na potrzebę eliminacji któregośkolwiek z nich. Stan realizacji programu, choć niski (na koniec roku 2009 wydatkowano nieco ponad 16 procent całkowitego budżetu PROW), nie wzbudzał obaw, jeśli chodzi o możliwość pełnego wykorzystania dostępnych środków i osiągnięcia zaplanowanych ce-

Zmiany będą konieczne

Oceniając postęp i efekty wdrażania programu na poziomie poszczególnych działań, stwierdzono, iż sposób ich zaplanowania (zdefiniowanie zakresu pomocy, grup docelowych, kryteriów dostępu itp.) jest adekwatny do założonych celów. Postęp we wdrażaniu jest zróżnicowany ze względu na terminy, w jakich możliwe było ich uruchomienie. W przypadku działań o charakterze inwestycyjnym (zwłaszcza działania 121 „Modernizacja gospodarstw rolnych”) obserwuje się bardzo duży popyt na środki, w związku z czym, biorąc także pod uwagę charakter tych działań, zalecono potrzebę zwiększenia budżetu. Jednocześnie dla niektó-

Wydatkowanie środków PROW 2007-2013 w podziale na działania

rych działań (np.: 221/223 „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne”, 114 „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”, działań związanych ze wsparciem produktów „jakościowych”) początkowo ustalony budżet wydaje się przeszacowany, co wskazuje na potrzebę dokonania odpowiednich zmian programu. Dodać należy, że postulat ten znalazł już odzwierciedlenie w propozycjach modyfikacji programu opracowanych w roku 2010.

Oś 1 wypada najlepiej

W opinii firmy oceniającej wdrożenie PROW docelowe wartości wskaźników produktu i rezultatu powinny być osiągnięte na koniec okresu programowania. Różny termin uruchamiania realizacji poszczególnych działań programu sprawił, że są one na odmiennych etapach procesu wdrażania, co bezpośrednio przekłada się na poziom osiągnięcia wartości docelowych przyjętych wskaźników produktu i rezultatu. Generalnie wyższy poziom realizacji przyjętych wskaźników docelowych charakteryzuje działania, które wdrażano już w okresie programowania 2004–2006, a niższy w przypadku instrumentów pierwszy raz wprowadzonych do programu wsparcia wsi i rolnictwa w Polsce. Z jednej strony wynika to z realizacji zobowiązań podjętych w tamtym okresie programowania (np. wypłata świadczeń w ramach działania 113 „Renty strukturalne”), a z drugiej – z doświadczenia w realizacji tych działań zdobytego przez instytucje wdrażające o mechanizmach funkcjonowania tych instrumentów wsparcia. Zróżnicowany jest również poziom zaawansowania realizacji poszczególnych osi priorytetowych programu. Stosunkowo najlepiej w ocenianym okresie prezentuje się stan realizacji osi 1 oraz 2, a najgorzej osi 3 i 4. Ogólnie rzecz biorąc, poziom realizacji wskaźników produktu i rezultatu jest adekwatny do poziomu zrealizowanych płatności.

Rozwój w zgodzie z naturą

Oceniając spodziewane oddziaływanie społeczno-ekonomiczne i jego wpływ na priorytety wspólnotowe, eksperci zauważają, iż środki PROW przeznaczone na instrumenty bezpośrednio oddziałujące na poprawę konkurencyjności sektora rolnego i leśnego w Polsce stanowią ponad 20 procent łącznej kwoty programu, a otrzymane wsparcie pozwala podnosić konkurencyjność.

PROW, zbudowany na nowych strategicznych priorytetach Unii Europejskiej, tworzy długofalową wizję rozwoju wkomponowaną w zrównoważony rozwój kraju przy jednoczesnym zachowaniu zróżnicowanego krajobrazu i przyrody oraz umiejętnym użytkowaniu i zarządzaniu zasobami naturalnymi środowiska.

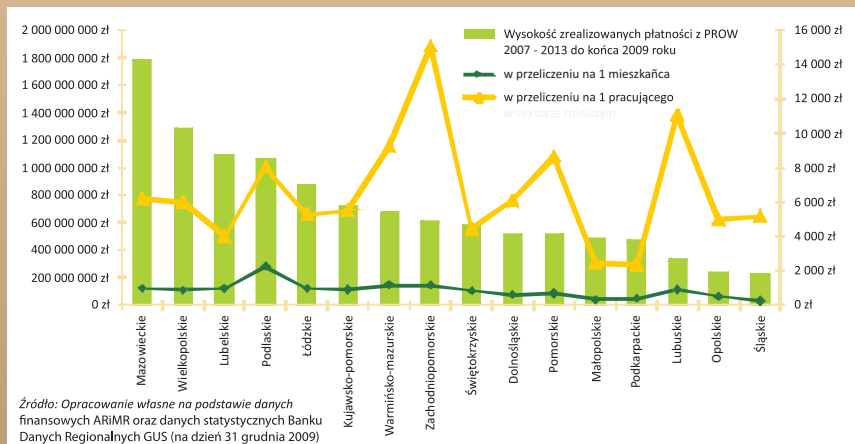
Bezpośredni korzystny wpływ na środowisko będą miały w szczególności działania osi 2: 214 „Program rolnośrodowiskowy”; 221/223 „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” oraz 226 „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzanie instrumentów zapobiegawczych”, pod warunkiem właściwej lokalizacji wynikającej ze zróżnicowania warunków siedliskowych i poziomu intensywności rolnictwa. Ewaluatorzy sugerują, iż dla prawidłowej oceny pomocy finansowej mającej na celu poprawę środowiska naturalnego należy zbudować system monitorowania i oceny efektów środowisko-

wych realizowanych działań PROW. Interpretacja oddziaływań środowiskowych, szczególnie w aspekcie bioróżnorodności, wymaga szeroko zakrojonych badań terenowych z dobrze zaplanowaną liczbą prób kontrolnych i badanych obiektów, wspartych analizą statystyczną.

Wiele programów poprawiających jakość życia na wsi

Przeprowadzona symulacja modelowa priorytetów PROW (konkurencyjność sektora rolnego i leśnego, poprawa środowiska naturalnego, polepszenie warunków życia na obszarach wiejskich) wskazuje, że pomoc finansowa PROW w najmniejszym stopniu przyczynia się do realizacji priorytetu trzeciego – poprawy warunków życia na obszarach wiejskich. Ewaluatorzy stwierdzają, iż świadczy to o tym, że rzeczywisty podział środków na poszczególne działania jest lepiej dopasowany do realizacji dwóch pierwszych celów: zwiększenia konkurencyjności sektora rolnego i leśnego oraz poprawy środowiska naturalnego, niż celu trzeciego. Taki sposób alokacji wydaje się uzasadniony, biorąc pod uwagę fakt, że PROW z założenia jest głównie programem sektorowym nakierowanym na rozwój rolnictwa, a poprawa warunków życia na obszarach wiejskich jest wspierana także przez inne programy strukturalne UE.

Robert Laskowski
DROW

Raport końcowy z badania „Ocena średniookresowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013” oraz broszura podsumowująca badanie ewaluacyjne są dostępne na stronie www.minrol.gov.pl w zakładce PROW 2007–2013/Dokumenty, Analizy, Raporty

foto: Robert Jakubik

Posiedzenie Komitetu Monitorującego PROW 2007–2013

13 i 14 grudnia 2010 r. w Sandomierzu odbyło się wyjazdowe posiedzenie Komitetu Monitorującego PROW 2007–2013, któremu przewodniczył Marian Zalewski, podsekretarz stanu w MRiRW. W spotkaniu uczestniczyli członkowie komitetu, delegaci Komisji Europejskiej, ARiMR, MRiRW oraz zaproszeni goście – przedstawiciele lokalnych władz województwa świętokrzyskiego.

W pierwszym dniu posiedzenia komitetu odbyły się dwie wizyty studyjne:

- do miejscowości Okół w gminie Bałtów, gdzie zaprezentowano operację „Zagospodarowanie pod kątem pełnienia funkcji społeczno-kulturalnych, rekreacyjnych i sportowych placu wiejskiego w miejscowości Okół” zrealizowaną w ramach działania „Odnowa i rozwój wsi”, oraz
- do miejscowości Usarzów w gminie Lipnik, gdzie przedstawiono projekt „Modernizacja parku maszynowego, plantacji sadowniczych i budowa chłodni owoców w celu bardziej efektywnego wykony-

wania prac w gospodarstwie oraz wzrost wartości dodanej” wykonany w ramach działania „Modernizacja gospodarstw rolnych”.

W drugim dniu posiedzenia komitetu odbyła się szeroka dyskusja o Programie Rozwoju Obszarów Wiejskich 2007–2013, podczas której przedstawiono informacje na temat stanu realizacji programu, aktualnego stanu uzgodnień z KE zmian PROW 2007–2013, działalności Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, działania „Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań zapobiegawczych” PROW 2007–2013, oraz na temat wyników przeprowadzonej oceny średniookresowej PROW 2007–2013.

Podczas spotkania podjęto wiele istotnych uchwał, m.in.:

- w sprawie przyjęcia zmian PROW 2007–2013 w związku z wprowadzeniem modyfikacji w działaniu 214 „Program rolnośrodowiskowy” PROW 2007–2013,

- w sprawie zaakceptowania raportu końcowego „Ocena średniookresowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013”,
- w sprawie zmiany kryteriów selekcji w działaniach „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej” i „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, przyjętych uchwałą nr 10 z 26 października 2007 r.,
- w sprawie zatwierdzenia zmian tabel finansowych Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013,
- w sprawie zmian w działaniu „Renty strukturalne” osi 1 „Poprawa konkurencyjności sektora rolnego i leśnego” Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013.

Posiedzenie Komitetu Monitorującego PROW 2007–2013, w którego skład wchodzi przedstawiciele strony rządowej, samorządowej oraz partnerów społecznych, jest istotnym czynnikiem w procesie monitorowania realizacji PROW 2007–2013.

■ Ewa Czechowska
DROW

Pięć obszarów współpracy

Z inicjatywy Artura Ławniczaka, podsekretarza stanu w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi, 13 grudnia 2010 r. zorganizowane zostało spotkanie przedstawicieli Ministerstwa Rolnictwa Republiki Węgier oraz Węgierskiej Sieci Obszarów Wiejskich z przedstawicielami MRiRW oraz Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich.

Stronie węgierskiej przewodniczył dr Mikula Lajos – sekretarz generalny Węgierskiej Sieci Obszarów Wiejskich, a stronie polskiej Michał Marciniak, dyrektor Departamentu Rozwoju Obszarów Wiejskich w MRiRW, oraz dr Monika Król, radca ministra, Sekretariat Centralny Krajowej Sieci Obszarów Wiejskich, MRiRW.

Tematem spotkania było wskazanie i omówienie priorytetów przyszłej współpracy między sieciami. W trakcie dyskusji ustalono następujące, interesujące obydwie strony, obszary współpracy:

1. Podejście Leader. Strony wspólnie stwierdziły, że istnieje konieczność uruchomienia oraz pobudzania inicjatyw związanych ze wzajemną współpracą przez aktywizację działania w tym zakresie. Szczególnym zainteresowaniem strony węgierskiej cieszą się działania dotyczące promocji produktów regionalnych i lokalnych, pobudzania i rozwoju agroturystyki, wymiana dobrych praktyk.

2. Wsparcie dla młodych rolników. Zgłoszone zostały postulaty zarówno pomocy strukturalnej dla młodych rolników podejmujących i prowadzących gospodarstwa rolne, jak i wspierania ich na rynkach rolnych. Strony podkreślały także konieczność zwiększenia wzajemnej wymiany między organizacjami młodych rolników oraz ich udziału w warsztatach tematycznych i forach młodych rolników.

3. Energetyka na obszarach wiejskich. Temat ten jest szczególnie istotny w odniesieniu do budowania i eksploatacji biogazowni oraz pozyskiwania surowców do produkcji energii cieplnej. Strony wyraziły

foto: Fot. Adam Sczaniecki

zainteresowanie współpracą we wdrażaniu projektów oraz w prowadzeniu szkoleń i szerokiej informacji w zakresie źródeł energii odnawialnej. Jest to bardzo szerokie pole do współdziałania sieci obu krajów.

4. Marketing produktów regionalnych i lokalnych. Uczestnicy spotkania wskazali na ścisły związek między wsparciem promocji lokalnych i regionalnych produktów a tworzeniem nowych miejsc pracy. Problem sprzedaży produktów rolnych w sieciach sklepów wielopłaszczyznowych znacząco wpływa na liczbę miejsc pracy na terenach wiejskich.

Z tego też względu szczególnie istotne jest podjęcie współpracy w zakresie:

- ▶ marketingu produktów rolnych – lokalnych i regionalnych,
- ▶ powiązania działań w celu tworzenia nowych miejsc pracy na obszarach wiejskich,
- ▶ poprawiania relacji między producentem a konsumentem (szczególnie przez wdrażanie programów dla dzieci uczących się w szkołach podstawowych i średnich

w zakresie wiedzy dotyczącej pracy rolnika i jego roli w wyżywieniu społeczeństwa),

- ▶ przekazywania doświadczeń w dziedzinie dobrych praktyk w obszarze rolnictwa ekologicznego.

5. Zacieśnienie współpracy w zakresie wspólnych działań proponowanych przez Europejską Sieć Obszarów Wiejskich.

Strony podkreśliły wzajemną pomoc w wymianie doświadczeń dotyczących problemów funkcjonowania i struktur krajowych sieci obszarów wiejskich.

14 grudnia 2010 r. przedstawiciele Węgierskiej Sieci Obszarów Wiejskich byli gośćmi radomskiego oddziału Centrum Doradztwa Rolniczego i zwiedzali pokazowe gospodarstwo ekologiczne w Chwałowicach. Przedmiotem rozmów były kwestie dotyczące struktur i funkcjonowania doradztwa rolniczego w Polsce oraz zasad prowadzenia rolnictwa ekologicznego.

■ **Monika Król, Adam Sczaniecki**
DROW

Zmiany Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 zaakceptowane przez Komisję Europejską

3 stycznia 2011 roku Komisja Europejska poinformowała o pozytywnym rozpatrzeniu propozycji zmian Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013, zgłoszonych przez Polskę 28 lipca 2010 r. Zgoda ta jest wynikiem kilkumiesięcznych negocjacji między Komisją Europejską a Ministerstwem Rolnictwa i Rozwoju Wsi.

Zaakceptowany przez Komisję Europejską pakiet zmian Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013 zawiera m.in.:

- ▶ w działaniu „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” – wsparcie konsolidacji podmiotów w sektorach mleka, mięsa, owoców i warzyw oraz zboża przez zaoferowanie możliwości realizacji wspólnych inwestycji przez te podmioty i zwiększenie kwoty pomocy dla takich projektów do 50 mln zł,
- ▶ w działaniu „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” – objęcie pomocą finansową operacji w branży sprzedaży hurtowej mięsa i wyrobów z mięsa,
- ▶ w działaniu „Ułatwianie startu młodym rolnikom” – wprowadzenie możliwości uwzględnienia przy wycenianiu minimalnej powierzchni gospodarstwa gruntów rolnych będących przedmiotem dzierżawy od podmiotów prywatnych, w tym od osób fizycznych,
- ▶ w działaniu „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” – podwyższenie limitu powierzchni zalesienia dokonywanego przez jednego beneficjenta z 20 do 100 ha,
- ▶ w „Programie rolnośrodowiskowym” – wprowadzenie wyższych stawek dopłat do hektara na obszarach erozji wodnej w ramach pakietu 8 „Ochrona gleb i wód” oraz zwiększenie limitów docelowych

w ramach pakietu 7 „Zachowanie zagrożonych zasobów genetycznych zwierząt w rolnictwie”,

- ▶ w osi 4 Leader – podniesienie poziomu wsparcia z 70 do 80 procent kosztów kwalifikowalnych danego projektu dla beneficjentów tzw. małych projektów,
- ▶ w działaniu „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” – doprecyzowanie zasad dotyczących tzw. linii demarkacyjnej; wsparcie może być przyznane, jeżeli w ciągu ostatnich dwóch lat wnioskodawca nie uzyskał pomocy inwestycyjnej w ramach PO „Kapitał ludzki” w działaniu „Wsparcie oraz promocja przedsiębiorczości i samozatrudnienia”,
- ▶ w działaniu „Korzystanie z usług doradczych dla rolników i posiadaczy lasów” – rezygnacja z warunku, iż beneficjentem pomocy może być wyłącznie osoba, która uprzednio korzystała z płatności bezpośrednich,
- ▶ w działaniach: „Uczestnictwo rolników w systemach jakości żywności” i „Działania informacyjne i promocyjne” – dodanie do listy produktów wytwarzanych metodą integrowaną: pomidora gruntowego, rzepaku ozimego i jarego oraz kukurydzy. Obecnie w Ministerstwie Rolnictwa i Rozwoju Wsi przygotowywane są nowelizacje odpowiednich aktów wykonawczych, które umożliwią wprowadzenie tych zmian w najbliższym czasie.

■ Grzegorz Wirtek
DROW

foto: istockphoto.com

Kalendarium wydarzeń

13–14 oraz 19–20 stycznia 2011 r., Bruksela – spotkanie grupy roboczej ds. horyzontalnych wobec komunikatu Komisji Europejskiej „Wspólna Polityka Rolna – w stronę 2020 roku: sprostac wyzwaniom przyszłości związanym z żywnością, zasobami naturalnymi oraz aspektami terytorialnymi”

17 stycznia 2011 r., Warszawa – seminarium „Wielofunkcyjność rolnictwa a Wspólna Polityka Rolna UE – teoria i wnioski praktyczne”, IRWiR PAN

21–30 stycznia 2011 r., Berlin – 76. Międzynarodowe Targi Grüne Woche

8–9 lutego 2011 r., Warszawa – konferencja „System doradztwa rolniczego w Unii Europejskiej – propozycje reformy”

10–13 lutego 2011 r., Poznań – Międzynarodowe Targi Hodowli Zwierząt FARMA

11 lutego 2011 r., Bruksela – VI posiedzenie Komitetu Koordynującego Europejską Sieć Rozwoju Obszarów Wiejskich

„SILNA EUROPA” – początek węgierskiej prezydencji

Projekt Krzysztof Ducki

Po Hiszpanii i Belgii 1 stycznia 2011 r. przewodnictwo w Radzie UE objęły Węgry.

Kraj, który przystąpił do UE w 2004 r., sprawuje prezydencję po raz pierwszy. 22 grudnia 2010 r. rząd węgierski przyjął program przewodnictwa w UE, który składa się z czterech głównych priorytetów.

1. Wzrost, zatrudnienie i integracja społeczna (growth, jobs and social inclusion)

Według agendy UE pozostaje łagodzenie skutków kryzysu ekonomicznego i, co za tym idzie, kontynuacja działań na rzecz wzmocnienia mechanizmu zarządzania gospodarczego na poziomie UE. Węgrzy akcentują w tym kontekście, iż po fazie planowania w roku 2010 rok 2011 będzie czasem wdrażania zaprogramowanych rozwiązań. W tym priorytecie mieszczą się: wzmocnienie mechanizmu koordynacji polityki gospodarczej na poziomie UE, wdrażanie EU 2020, rola SME w tworzeniu miejsc pracy, demografia, ubóstwo dzieci, integracja społeczności romskiej, polityka rodzinna.

2. Silna i pogłębiona UE (stronger Europe – building on the foundations and saving the future)

Priorytet ten zawiera propozycje działań i reform w różnych dziedzinach polityki wspólnotowej i sektorowej nakierowanych na osiągnięcie większej spójności w łonie Unii: polityka energetyczna UE (szczyt w lutym 2011 r.), przyszłość WPR, rozwój efektywnej polityki spójności UE, transport, pogłębienie jednolitego rynku, przegląd budżetu Unii – strategia UE dla regionu Dunaju, także w kontekście tej ostatniej problematyki – gospodarowanie zasobami wodnymi. W tym bloku mieszczą się również dalsze działania w obszarze zmian klimatycznych (agenda post-Cancun), ochrony środowiska (np. bioróżnorodność) i zrównoważonego rozwoju.

3. UE bliska swoim obywatelom (a Union close to its citizens)

Priorytet ten odzwierciedla plany w zakresie: implementacji programu sztokholmskiego, rozszerzenia strefy Schengen (RO, BG), swobodnego przepływu osób, praw podstawowych, implementacji Europejskiej Inicjatywy Obywatelskiej, podkreślenia wagi różnorodności kulturowej. Ta ostatnia kwestia wydaje się zyskiwać szczególne miejsce w programie prezydencji. Hasło „Zjednoczeni

w różnorodności” pokazuje, zdaniem Węgrów, prawdziwe oblicze Europy i jej atuty, m.in. w kontekście wzmocnienia pozycji konkurencyjnej (jako część implementacji EU 2020).

Węgrzy zamierzają też aktywnie się włączyć w agendę Europejskiego Roku Wolontariatu.

4. Stosunki zewnętrzne UE – odpowiedzialna polityka rozszerzenia i zaangażowanie globalne UE (enlarging responsibly and engaging globally)

W obszarze stosunków zewnętrznych siłą rzeczy akcentowany jest pomocniczy charakter działań przewodnictwa rotacyjnego. Niemniej jednak w tym priorytecie można się spodziewać odniesień do: polityki rozszerzenia UE (finalizacja procesu akcesyjnego Chorwacji, kontynuacja negocjacji z Turcją, negocjacje z Islandią), Europejskiej Polityki Sąsiedztwa (organizacja II szczytu Partnerstwa Wschodniego). Można oczekiwać wzmoczonego zainteresowania regionem Bałkanów Zachodnich i utrzymaniem procesu zbliżenia ze strukturami UE (avis Serbii, gotowości do negocjacji z FYROM).

Istotnym elementem zainteresowania węgierskiej prezydencji pozostaje polityka rozwoju.

Krzysztof DUCKI Artysta plastyk – dyplom uzyskał w 1982 r. na Wydziale Grafiki w warszawskiej Akademii Sztuk Pięknych. W Budapeszcie mieszka od 1982 r. Jest członkiem założycielem grupy DOPP (Ducki K., Orosz I., Pócs P., Pinczehelyi S., 1987) i Towarzystwa Plakatu Węgierskiego (2005 r.). Zajmuje się projektowaniem plakatów, książek, wydawnictw, materiałów reklamowych, logotypów i opakowań. Jego plakaty były eksponowane na różnych międzynarodowych wystawach indywidualnych i zbiorowych. Jest laureatem wielu nagród, m.in. „Za zasługi dla kultury polskiej” (1998 r.), Węgierskiej Nagrody Państwowej im. Noemi Ferenczy (1996 r.). Otrzymał też Krzyż Kawalerski Orderu Zasługi RP (2006 r.) oraz odznakę Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Pro Memoria (2010 r.). W 2010 r. na zamówienie węgierskiego Ministerstwa Spraw Zagranicznych zaprojektował dwie serie plakatów popularyzujących Węgry poza granicami kraju. www.ducki.org

Lokalna Grupa Działania Kraina Rawki

Kraina Rawki swoim zasięgiem obejmuje obszar sześciu gmin (Biała Rawska, Cielądz, Kowiesy, Rawa Mazowiecka, Regnów, Sadkowie) w centralnej Polsce, w województwie łódzkim. Działająca tu LGD jest dobrym przykładem jak można zaktywizować lokalne społeczności.

Atrakcyjne położenie sprawia, że podróż tutaj z głównych aglomeracji regionu, tj. Łodzi i Warszawy, zajmuje tylko godzinę.

Stowarzyszenie Lokalna Grupa Działania Kraina Rawki powstało w 2006 roku w ramach I Schematu Pilotażowego Programu Leader+.

Leader to program Unii Europejskiej wspierający rozwój obszarów wiejskich. Podejście Leader zachęca mieszkańców obszarów wiejskich do poszukiwania nowych sposobów na osiągnięcie lub utrzymanie konkurencyjności, jak najefektywniejsze wykorzystanie swoich atutów oraz możliwości sprostania potencjalnym wyzwaniom, takim jak starzejące się społeczeństwo, niski poziom zaopatrzenia w usługi czy brak szans na zatrudnienie.

Czym się zajmujemy?

Stowarzyszenie promuje region przez współorganizowanie cyklicznych imprez plenerowych, które odbywają się w każdej z gmin, w których działa, jak również przez udział w targach i festynach, m.in. w jarmarku wojewódzkim w Łodzi.

W ramach swojej działalności Stowarzyszenie LGD Kraina Rawki współorganizowało plenerowe imprezy lokalne, które skutecznie przyczyniały się do promocji regionu. Były to m.in.:

- ▶ I Przegląd Dorobku Artystycznego Dzieci i Młodzieży w Kaleniu,
- ▶ II Spotkanie Zespołów i Kapel Ludowych na majówce w Wilkowicach,
- ▶ I Gminny Jarmark Ludowy w Boguszycach,
- ▶ Festyn Bialski A.D. 2007 w Białej Rawskiej,
- ▶ Pierwszy Wakacyjny Piknik Rodzinny w Cielądzu,
- ▶ Dożynki Gminne w Białej Rawskiej,
- ▶ Gminny Festyn Jabłuszko w Kowiesach.

Kraina Rawki współfinansowała również koncerty muzyki Fryderyka Chopina podczas corocznych spotkań z twórczością wielkiego polskiego kompozytora w Szkole Podstawowej im. Fryderyka Chopina w Babsku.

Na terenie działania LGD funkcjonują zespoły ludowe, które odnoszą znaczące sukcesy na licznych festiwalach i przeglądach zespołów ludowych. Są to: Ludowy Zespół Obrzędowy Wilkowiec z Wilkowic, Zespół Ludowy Wspomnienie ze Starych Bylin, Grupa Śpiewacza Dzieciaki z Boguszyca, Koło Gospodyń Wiejskich z Linkowa oraz Międzypokoleniowy Zespół Folklorystyczny Cymbarka z Cielądza. Działają tu ponadto chór Nadzieja Gminy Sadkowie oraz Schola z Parafii Lubania.

Na nasze zlecenie Fundacja Kolei Wąskotorowych wytyczyła szlaki turystyczne powiązane z koncepcją szlaków istniejących w regionie, linią wąskotorową i innymi lokalnymi atrakcjami. Szlak ten został nazwany Rawska Ósemka, ponieważ ma kształt cyfry 8. Istnieje duża szansa, że w ramach środków osi 4. Leader do końca 2013 roku uda się oznakować wytyczone szlaki.

Zorganizowaliśmy szkolenia: „Program Rozwoju Obszarów Wiejskich – pieniądze dla mieszkańców wsi”, „Wykorzystanie odnawialnych źródeł energii na szczeblu lokalnym”, „Rozwój przedsiębiorczości na obszarach wiejskich” oraz „Fundusze UE szansą dla podniesienia jakości życia mieszkańców i rozwoju przedsiębiorczości na obszarach wiejskich”.

Od 2006 roku współpracujemy z włoską LGD – GAL Flaminia Cesano z regionu

Marche. Udało nam się stworzyć projekt współpracy w zakresie odnawialnych źródeł energii, którego zasadniczym celem jest poprawa jakości życia i środowiska naturalnego mieszkańców wsi. Na początku 2008 r. nawiązaliśmy również współpracę z hiszpańską LGD – Grupo de Accion Local de la Seu d’Urgell, oraz z LGD WIR ze Stargardu Szczecińskiego i ze Związkiem Stowarzyszeń Białe Ługi z woj. świętokrzyskiego.

Przyszłość Leadera

W latach 2007–2013 Leader zyskał nową rangę – stał się integralną częścią najważniejszego dla rozwoju rolnictwa dokumentu, jakim jest Program Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007–2013. Zmieniła się również rola lokalnych grup działania.

Pełnią one funkcje podmiotów oceniających wnioski składane w ramach działań osi 3. PROW „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, „Odnowa i rozwój wsi” oraz tzw. małe projekty, które nie kwalifikują się do wsparcia w ramach działań osi 3., ale jednocześnie przyczyniają się do osiągnięcia celów tej osi. Są to m.in.: szkolenia, warsztaty dla mieszkańców obszaru objętego LSR, wspieranie rozwoju agroturystyki i turystyki na obszarach wiejskich, jak również promowanie lokalnej twórczości ludowej, kulturalnej i artystycznej z wykorzystaniem lokalnego dziedzictwa kulturowego i historycznego.

„Małe projekty” są dużą szansą na zaktywizowanie naszych ochotniczych straży, kół gospodyń, klubów sportowych, przedsiębiorców i wszystkich tych, którzy mają ciekawy pomysł na ożywienie swojego otoczenia – miejscowości czy gminy.

■ Agnieszka Mrówczyńska

Stowarzyszenie LGD Kraina Rawki

www.krainarawki.eu

Blisko 20 mld zł wypłacono dotychczas z PROW 2007–2013

W ramach PROW 2007–2013 do końca 2010 r. wypłacono ponad 19,8 mld zł rolnikom, przetwórcom żywności i innym beneficjentom, np. lokalnym grupom działania, w tym ok. 15,2 mld zł ze środków Europejskiego Funduszu Rolnego na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich, co stanowi ponad 28,5 procent alokacji środków EFRROW przeznaczonych na realizację PROW na lata 2007–2013.

O ile w 2007 roku wypłacono jedynie 131 mln zł, o tyle w 2008 roku już ponad 4,7 mld zł, w 2009 roku 6,5 mld zł, a w 2010 roku aż 8,4 mld zł.

Do końca 2010 r. uruchomione zostały wszystkie działania PROW 2007–2013.

W działaniach „Korzystanie z usług doradczych przez rolników i posiadaczy lasów”, „Modernizacja gospodarstw rolnych”, „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw” oraz „Odtwarzanie potencjału produkcji leśnej zniszczonego przez katastrofy oraz wprowadzenie instrumentów zapobiegawczych”, nabory wniosków prowadzone były już dwukrotnie.

W działaniach „Renty strukturalne”, „Ułatwianie startu młodym rolnikom”, „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, „Program rolnośrodowiskowy” oraz „Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” – trzykrotnie.

W działaniach „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)” i „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne” trwa już czwarty nabór wniosków.

W 2010 roku wprowadzono do PROW 2007–2013 nowe działanie: „Przywracanie potencjału produkcji rolnej zniszczonego w wyniku wystąpienia klęsk żywiołowych oraz wprowadzenie odpowiednich działań-

zapobiegawczych”. Pomoc ma być skierowana do poszkodowanych w wyniku powodzi lub obsunięcia się ziemi. Pierwszy nabór wniosków trwał od 30 września do 12 listopada 2010 r., a drugi od 30 listopada do 30 grudnia 2010 r.

W 2008 roku wypłacano środki z ośmiu działań PROW 2007–2013, w 2009 roku

– z 13 działań oraz „Pomocy technicznej”, natomiast w 2010 roku – z 20 działań oraz „Pomocy technicznej”.

Od początku realizacji programu do końca 2010 r. zostało złożonych 3 561 581 wniosków o przyznanie pomocy, natomiast liczba zawartych umów lub wydanych decyzji wyniosła 3 307 873.

Najwięcej, ponad 5,2 mld zł (26,26 procent wszystkich zrealizowanych płatności), wypłacono na działanie „Wspieranie gospodarowania na obszarach górskich i innych obszarach o niekorzystnych warunkach gospodarowania (ONW)”. Dopłaty ONW otrzymuje co roku około 750 tys. rolników. Od 18 października 2010 roku rozpoczęto wypłatę dopłat. Do 2010 r. w ramach kampanii 2010 wydano decyzje dotyczące ponad 644 tys. rolników.

Na działanie „Renty strukturalne” wydano ok. 3,87 mld zł (19,54 procent wszystkich zrealizowanych płatności). Renty strukturalne co miesiąc otrzymuje ok. 66 tys. rolników, którzy przekazali swoje gospodarstwa.

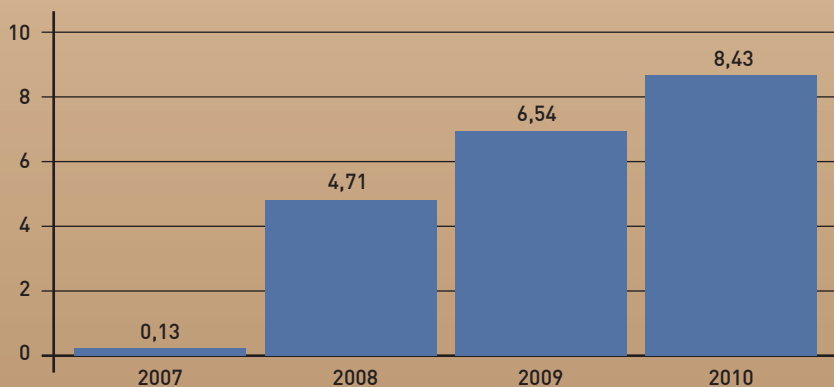
Ponad 26 tys. rolników otrzymało dopłaty, realizując działanie „Modernizacja gospodarstw rolnych”, a wypłacono ponad 3,43 mld zł (17,35 procent wszystkich zrealizowanych płatności). Większość inwestycji wykonanych w ramach tego działania dotyczyła zakupu nowych ciągników, maszyn i urządzeń rolniczych.

Ponad 105 tys. beneficjentów działania „Program rolnośrodowiskowy” do końca 2010 roku wypłacono prawie 2,87 mld zł. Wsparcie otrzymały m.in. gospodarstwa przechodzące na ekologiczne metody produkcji, utrzymujące rodzime rasy zwierząt i cenne genetycznie gatunki roślin oraz stosujące technologie zapobiegające erozji gleb.

W ramach działania „Ułatwianie startu młodym rolnikom” przekazano prawie 303 mln zł blisko 6 tys. rolników, którzy otrzymali premie ułatwiające start zawodowy.

Ponad 349 mln zł z PROW 2007–2013 zostało wypłaconych ok. 11 tys. beneficjen-

Tempo wypłat z PROW 2007–2013 w zł

Opracowano w Departamencie Rozwoju Obszarów Wiejskich MRiRW na podstawie danych otrzymanych od ARiMR.

tów działania „Zalesianie gruntów rolnych oraz zalesianie gruntów innych niż rolne”. Pomoc przekazywana jest w ramach premii pielęgnacyjnych i zalesieniowych oraz służy dofinansowaniu zakładanych upraw leśnych.

Z PROW 2007–2013 ponad 237 mln zł wypłacono w ramach działania „Różnicowanie w kierunku działalności nierolniczej”, a wsparcie otrzymało 3 tys. beneficjentów.

Środki te beneficjenci inwestowali w przedsięwzięcia tworzące na terenach wiejskich nowe miejsca pracy w działalności innej niż rolnicza.

Do końca 2010 r. dofinansowanie w ramach działania „Grupy producentów rolnych” na pokrycie kosztów administracyjnych funkcjonowania otrzymało 425 grup na łączną kwotę ponad 146 mln zł.

Przedsiębiorcom z sektora rolno-przemysłowego realizującym działanie „Zwiększenie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” wypłacono prawie 567 mln zł. Do końca 2010 r. pomoc z tego działania otrzymały 462 firmy.

Okolo 112 mln zł zostało wypłaconych 988 beneficjentom z PROW 2007–2013 w ramach działania „Tworzenie i rozwój mikroprzedsiębiorstw”, którego celem jest zwiększenie konkurencyjności gospodarstwowym przedsiębiorstw wiejskich, rozwój przedsiębiorczości i rynku pracy, a w konsekwencji wzrost zatrudnienia na obszarach wiejskich.

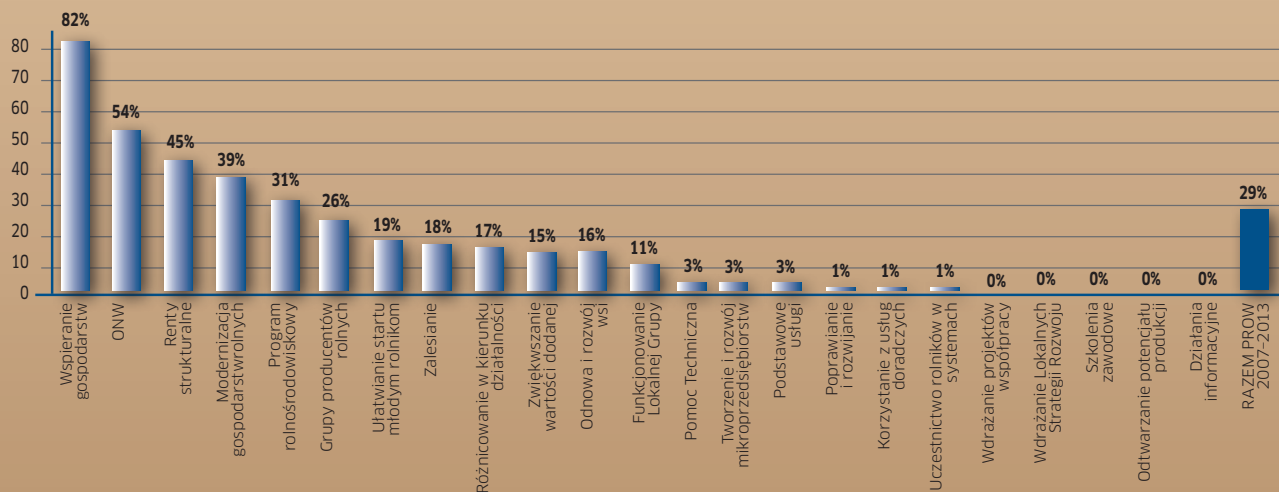
foto: stożek

Z PROW 2007–2013 do końca 2010 r. wydano ponad 760 mln zł na działania delegowane do samorządów województw. Środki te zostały przeznaczone głównie na inwestycje w ramach działań: „Odnawa i rozwój wsi” – ok. 417 mln zł, „Podstawowe usługi dla gospodarki i ludności wiejskiej” – ponad 222 mln zł, „Poprawianie i rozwijanie infrastruktury związanej z rozwojem i dostosowywaniem rolnictwa i leśnictwa” – prawie 28 mln zł, oraz na wsparcie działalności lokalnych grup działania – blisko 82 mln zł. Inwestycje dokonane

dzięki pieniądзом uzyskanym z PROW 2007–2013 wpływają m.in. na zwiększenie wydajności produkcji rolnej oraz konkurencyjności gospodarstw. Modernizowane są gospodarstwa rolne, rozbudowywana jest infrastruktura wiejska, poprawiana jakość życia na wsi. PROW 2007–2013 przyczynia się również do ochrony środowiska naturalnego i unowocześniania przetwórstwa spożywczego w Polsce.

■ Urszula Mateusiak
DROW

Zrealizowane płatności – procent alokacji środków EFRROW w podziale na poszczególne działania

„Zwiększanie wartości dodanej podstawowej produkcji rolnej i leśnej” PROW 2007–2013

fot. archiwum MRiRW

Budowa hali produkcyjnej, budynku socjalnego wraz z zakupem maszyn i urządzeń do produkcji sera

Celem projektu było uruchomienie nowego kierunku produkcji w zakładzie – działu serowni. Projekt obejmował budowę hali produkcyjnej, budynku socjalnego wraz z zakupem maszyn i urządzeń do produkcji sera (dział przyjęcia surowca, magazyn surowca, doposażenie aparatu, serownia, stacja mycia C.I.P., solownia, automatyka, suwnica, system sterowania procesem produkcji, oprogramowanie).

Dzięki realizacji tego przedsięwzięcia beneficjent pozyskał dodatkowe przychody ze zwiększenia asortymentu oferowanych produktów i podniesienia jakości wyrobu finalnego, usprawnił proces produkcyjny dzięki wykorzystaniu systemów elektronicznych sterowania procesem produkcji oraz przyczynił się do rozwoju gospodarczego w regionie przez zatrudnienie nowych pracowników.

Zrealizowana inwestycja jest kolejnym projektem wykonanym przez beneficjenta ze środków UE. Dotychczas trzykrotnie uzyskał on dofinansowanie z Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i modernizacja sektora żywnościowego oraz rozwój obszarów wiejskich 2004–2006”, dzięki któremu ukończył pierwszy etap masłowni wraz z niezbędną infrastrukturą.

■ Mariusz Przybylski

WOJEWÓDZTWO KUJAWSKO-POMORSKIE, GMINA GRUDZIĄDZ

Wartość całkowita projektu: **13 959 495,73 zł**

Wysokość wypłaconego dofinansowania: **5 539 034,00 zł**

Wysokość dofinansowania w ramach EFRROW: **4 154 275,50 zł**

fot. archiwum MRiRW

Budowa magazynu koncentratów owocowych oraz zbiorników technologicznych do rozładunku i magazynowania owoców wraz z zakupem maszyn i urządzeń

Celem przedsięwzięcia było udoskonalenie jakości koncentratów owocowych. Projekt obejmował budowę magazynu koncentratów owocowych oraz zbiorników technologicznych do rozładunku i magazynowania owoców wraz z zakupem maszyn i urządzeń (zbiorniki magazynowe i technologiczne do magazynowania koncentratu owocowego z instalacjami, prasa koszowa do tłoczenia owoców, ciąg transportowy do mokrego rozładunku jabłek).

Przedmiotem działalności beneficjenta jest produkcja soków z owoców i warzyw ujęta w PKD pod numerem 15.32.Z. Beneficjent zajmuje się głównie produkcją koncentratów owocowych, naturalnych aromatów owocowych oraz suszu owocowego. Posiada pełną infrastrukturę techniczną, która pozwala na prowadzenie na szeroką skalę skupu owoców w sezonie, oraz własne zaplecze laboratoryjne do wykonywania analiz surowców i wyrobów gotowych.

Inwestycja jest kolejnym przedsięwzięciem zrealizowanym przez beneficjenta ze środków UE. Dotychczas dwukrotnie uzyskał on dofinansowanie z programu SAPARD i Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja...”.

W efekcie realizacji projektu beneficjent osiągnął dodatkowe przychody, ponieważ zwiększył produkcję, poprawił jakość wyrobu, a także dostosował zbył do potrzeb obecnych i nowych odbiorców dzięki dłuższemu niż dotychczas magazynowaniu koncentratu w swoim zakładzie.

■ Mariusz Przybylski

WOJEWÓDZTWO MAŁOPOLSKIE, GMINA ŻEGOCIN

Wartość całkowita projektu: **5 486 128,87 zł**

Wysokość wypłaconego dofinansowania: **2 194 451,20 zł**

Wysokość dofinansowania w ramach EFRROW: **1 645 838,40 zł**

on-line

www.minrol.gov.pl
zakładka PROW 2007-2013
Dokumenty, Analizy, Raporty

Ocena Średniookresowa Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013

EUROPEJSKI FUNDUSZ ROLNY NA RZECZ
ROZWOJU OBSZARÓW WIEJSKICH

Program
Rozwoju
Obszarów
Wiejskich
na lata 2007-2013

Europejski Fundusz Rolny na rzecz Rozwoju Obszarów Wiejskich: Europa inwestująca w obszary wiejskie.

Publikacja współfinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach Pomocy Technicznej Programu Rozwoju Obszarów Wiejskich na lata 2007-2013.

Publikacja opracowana w Agrotec Polska Sp. z o.o.

Redakcja PROWieści:

Departament Rozwoju Obszarów Wiejskich
tel. + 48 22 623 18 42, faks + 48 22 623 20 51

Wydawca: Ministerstwo Rolnictwa i Rozwoju Wsi
ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa

Nakład: 5500 egz.

Koordinacja redakcyjna: www.ppress.pl

Projekt i skład: www.projektyprasowe.pl

Druk: Chromapress